

HARIDUSMINISTEERIUMI TEATAJA

AMETLIK AJAKIRI

Ilmub tarviduse järgi, umbes 24 vihikut aastas.

Toimetuse asukoht ja aadress: Tallinn, Haridusministeerium (Tõnismägi 11). Telef. 453-49

Nr. 15.

20. oktoobril 1939.

Nr. 15.

Kaheaastase õppeajaga piiritusmeistrite eriklassi õppetöö korraldamise ja piiritusmeistri kutsetunnistuste väljaandmise tingimuste ja korra määrus.

Haridusministeeriumi 1939. a. 10. oktoobri ringkiri nr. 12 Haridusministeeriumi mõnede ringkirjade kehtivuse kaotamise asjas.

Õpperaamatute tarvitamise kord.

Täiendus Haridusministeeriumi poolt algkoolidele tarvitamiseks lubatud õpperaamatute nimestikule.

Haridusmin. Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna, Kooliosakonna ja Kutseoskuse Osakonna 1939. a. 12. oktoobri ringkiri nr. 629 II Raamatu-nädala asjas.

AMETLIK OSA.

Kaheaastase õppeajaga piiritusmeistrite eriklassi õppetöö korraldamise ja piiritusmeistri-abi ja piiritusmeistri kutsetunnistuste väljaandmise tingimuste ja korra määrus.

RT 1939, 90, 685.

Antud Haridusministri poolt 9. oktoobril 1939 pärast Majandusministri ja Põllutööministri arvamuste ärakuulamist.

Alus: Kutsehariduslikkude õppeasutiste seaduse §§ 63, 64, 65, 71 ja 85 (SK VI 1938, 1, 6) ja Piiritusmeistrite kutsetegevuse seaduse § 4 (RT 1935, 91, 752; 1936, 56, 484, II).

I. Piiritusmeistrite eriklassi õppetöö korraldus.

§ 1. Piiritusmeistrite eriklass on kaheaastase õppeajaga keskastme kutsehariduslik õppeasutis, mille ülesandeks on ette valmistada piiritusmeistri-abi ja piiritusmeistri kutsele.

§ 2. Piiritusmeistrite eriklassis peab teoreetiline ja praktiline õpetus kooli juures kestma vähemalt 25 õppenädalat aastas ja peale selle ainult praktilised tööd kooli piiritustehases vähemalt 6 nädalat aastas.

Õppetöö I ja II õppeaastal algab 15. septembril ja lõpeb hiljemalt 15. juuniks. Seejuures sügisel alates 15. septembrist enne teoreetilise õppetöö alustamist töötavad õpilased neli nädalat ja kevadel pärast teoreetiliste õpingute lõpetamist kaks nädalat kooli piiritustehases ning teoreetilise õppetöö vaheaegadel kooli õppenõukogu määramisel neli nädalat kahe õppeaasta kestusel

piiritus- ja tärklisestehastes väljaspool kooli, kusjuures praktikat piiritus- ja tärklisestehaseis väljaspool kooli võib õppenõukogu lubada õiendada ka pärast eriklassi õpingute lõpetamist. Nimetatud töötamine arvestatakse õpilase seisukohalt õppetööna ja loetakse ühtlasi Kutseharidusliikude õppeasutiste seaduse § 103 ettenähtud praktikaks, mis õigustab piiritusmeistrite eriklassi lõpetanud õiendama piiritusmeistri-abi kutseeksamit. Õppetöö lõpu täpse aja määrab Haridusminister Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna direktori ettepanekul.

Pühade vaheaegadel, nagu need määratakse üldhariduslikele koolidele, võimaldatakse piiritusmeistrite eriklassi õpilasil koolist vaheldumisi lahkuda pooleks pühadevaheajaks.

§ 3. Õpilaste minimaalarv klassikomplektis on 10, normaalarv 15.

§ 4. Piiritusmeistrite eriklassi võetakse vastu meesõpilasi, kes omavad vähemalt algkooli 6 klassi või sellele vastava hariduse, on täitnud sõjaväe-teenistuse kohustuse ja on töötanud vähemalt ühe hooaja kooli õppenõukogu poolt määratud piiritustehases, kusjuures esimeses järjekorras võetakse õpilasiks neid, kes peale algkooli on lõpetanud veel mõne põllumajandusliku või tööstusliku kutsekooli. Kui kooli astuda soovijaid on rohkem, kui jätkub ruumi, siis toimub vastuvõtmine võistluse teel dokumentide alusel või võistluseksa-मितेगा eesti keeles ja matemaatikas, arvesse võttes eelharidust ja eelpraktikat.

§ 5. Piiritusmeistrite eriklassi nädalatunnikava on järgmine:

Aine nimetus	I õppeaasta			II õppeaasta		
	Teoreetilisi tunde	Õppepraktika tunde kogu klassiga	Õppepraktika tunde rühmitatud klassiga	Teoreetilisi tunde	Õppepraktika tunde kogu klassiga	Õppepraktika tunde rühmitatud klassiga
1. Matemaatika . . .	1	—	—	—	—	—
2. Füüsika	1	—	—	—	—	—
3. Keemia ja keemiline tehnoloogia .	2	1	—	1	—	—
4. Mikrobioloogia ja käärimine	1	—	—	—	—	—
5. Metallide ja puu tehnoloogia	1	—	—	—	—	—
6. Piiritustööstuse toorained	2	1	—	—	—	—
7. Piiritustööstuse tehnoloogia	2	2	—	4	2	—
8. Masinad ja tehnika piiritustööstuses .	1	1	—	2	2	—
9. Aurukatlad, küttaained, kütmine .	2	—	—	—	—	—
10. Piiritustööstuse ja ühingute raamatupidamine ning kirjavahetus	1	—	—	5	—	—
11. Seadusetundmine	—	—	—	1	—	—
12. Käsitöö	—	—	5	—	—	5

Aine nimetus	I õppeaasta			II õppeaasta		
	Teoreetilisi tunde	Õppepraktika tunde kogu klassiga	Õppepraktika tunde rühmitatud klassiga	Teoreetilisi tunde	Õppepraktika tunde kogu klassiga	Õppepraktika tunde rühmitatud klassiga
13. Tööd piiritustehases	—	—	21	—	—	21
14. Tervishoid	—	—	—	1	—	—
15. Klassijuhataja tund	1	—	—	1	—	—
16. Õppenõukogu poolt määratavad ained	1	—	—	1	1	—
Õpilase kohta kokku nädalas:	16	5	26	16	5	26

Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna direktori loal võib kooli õppenõukogu tunnikavas teha vähemaid muudatusi. Samuti võidakse Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna direktori loal koondada üksikute ainete tunde lühemale ajale, pidades silmas, et seejuures tundide arv nädalas keskmiselt ei muutu. Piiritusmeistrite eriklassi õpilased on kohustatud kooli piiritustehase töödest vaheldumisi osa võtma ka pühadel ja pühapäevadel, missugune töö toimub väljaspool käesolevat tunnikava.

§ 6. Piiritusmeistrite eriklassi teoreetiliste õpingute lõppemisel korraldatakse lõppeksam piiritustööstuse tehnoloogias. Piiritusmeistrite eriklassi õpingud lõpetanuile, kes on edukalt õiendanud lõppeksami, antakse eriklassi lõputunnistus.

II. Piiritusmeistri-abi ja piiritusmeistri kutsetunnistuste väljaandmine eriklassi lõpetanuile.

§ 7. Piiritusmeistrite eriklassi lõputunnistuse omanik, kes on õiendanud § 2 ettenähtud praktika, võib õiendada piiritusmeistri-abi kutseksami. Eksam peetakse kooli juures juunikuus koolijuhataja poolt määratud päeval. Eksamikomisjon koosneb koolijuhatajast esimehena ja liikmetena Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna, Majandusministeeriumi Maksude Talituse, Kartuliühingute Liidu ja Piiritusmeistrite Ühingu esindajast ning ühest piiritusmeistrite eriklassi õppejõust kooli õppenõukogu määramisel. Eksamikomisjon on otsusevõimeline, kui koos on esimees ja kaks liiget. Kutseksam toimub kodukorra järgi, mille kinnitab Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna direktor. Kutseksami õiendanuile antakse kooli poolt piiritusmeistri-abi kutsetunnistus, mis on ühtlasi viie aastase kestusega ajutiseks piiritusmeistri kutsetunnistuseks ja annab selle omanikule õiguse nimetatud aja kestel töötada etüülpiiritust valmistavas piiritustehases piiritusmeistri või selle abi kohal.

§ 8. Piiritusmeistri-abi kutse omanik, kes on edukalt töötanud piiritusmeistri-abina või piiritusmeistrina vähemalt 3 aastat resp. 3 piiritustööstuse hooaega, võib õiendada piiritusmeistri kutseksami. Kutseksamid peetakse kooli juures ühel ajal piiritusmeistri-abi kutseksamitega, võidakse

aga korraldada ka muul ajal ja kohal, kui leidub vähemalt 5 soovijat. Kutsetaotleja peab täitma temale kooli poolt antud õppeülesande ja esitama tegevusaruande. Eksamikomisjoni koosseis on nagu § 7 märgitud. Kutseksam toimub kodukorra järgi, mille kinnitab Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna direktor. Kutseksami õiendanuile antakse kooli poolt piiritusmeistri kutsetunnistus.

§ 9. Kuni käesoleva määruse jõustumiseni piiritusmeistrite eriklassi lõpetanuile antud kooli lõputunnistused loetakse võrdseks piiritusmeistriabi kutsetunnistusega ja neil on õigus taotleda piiritusmeistri kutset § 8 ettenähtud korras.

III. Piiritusmeistri kutsetunnistuste väljaandmine pikaajalise praktikaga piiritustööstuse juhatajaile.

§ 10. Isikuile, kes enne 1. jaanuari 1936 on töötanud Eesti Vabariigis vähemalt viis aastat või viis piiritustööstuse hooaega heade tagajärgedega piiritusvabriku juhina või piiritustööstuse nõuande alal, antakse välja piiritusmeistri kutsetunnistus Jäneda Põllunduskeskkooli õppenõukogu poolt, kui kutse taotleja esitab aruande praktilise tegevuse kohta ja tõenduse rahuldavate tagajärgedega osavõtmise kohta koolist või kursusest piiritusmeistri kutsele ettevalmistamiseks, mis Jäneda Põllunduskeskkooli õppenõukogu poolt tunnustatud küllaldaseks, ning annab rahuldavalt seletusi aruande ja kutsealase tegevuse kohta § 7 ettenähtud kutsekomisjonile.

Piiritusmeistri kutsetunnistuse omanik peab olema Eesti Vabariigi kodanik, vähemalt 25 a. vana. Kutsetunnistust ei või anda välja isikule, kes on karistatud raske kuriteo või kuriteo kordasaatmise eest või kelle õigused on kitsendatud Maksukaristuste seadustiku alusel.

§ 11. Isikud, kes piiritusmeistri kutset taotleavad § 10 tähendatud korras, peavad esitama Jäneda Põllunduskeskkooli juhatajale vastava soovivalduse, juurde lisades järgmised dokumendid algkirjades või seaduslikult tõestatud ära kirjades:

- 1) kodakondsuse ja perekonnaseisu tunnistus,
- 2) tunnistus hariduse kohta,
- 3) tunnistused kutselise ettevalmistuse kohta koolis või kursustel,
- 4) tunnistused praktilise ettevalmistuse kohta,
- 5) tunnistused teenistuse kohta piiritusvabriku juhina,
- 6) allkiri kohtulikult karistamatuse kohta.

Peale selle tuleb neil esitada aruanne piiritusvabriku juhina tegutsemise kohta järgmise kava järgi:

- 1) millistes piiritusvabrikutes ja kelle juhatusel ametit õppinud;
- 2) millistes piiritusvabrikutes töötanud iseseisva juhina, mis ainek piiritust valmistanud ja kui suurel hulgal;
- 3) üksikasjalised andmed kolmel viimasel hooajal piiritustööstuses saadud töötulemuste kohta;
- 4) kirjeldus tööstuskulude vähendamiseks ettevõetud sammudest ja katsetest ning nende tulemusi;
- 5) andmed tegevusest ühistegevuse alal ja seltskondlikus töös.

IV. Määruse jõustumine.

§ 12. Käesolev määrus jõustub arvates 1. oktoobrist 1939. Arvates käesoleva määruse jõustumisega kaotab kehtivuse Piiritusmeistrite kutsetunnistuste väljaandmise tingimuste ja korra määrus (RT 1936, 38, 297) ja Piiritusmeistrite kutsetunnistuste väljaandmise tingimuste ja korra määruse muutmise määrus (RT 1936, 86, 684).

Haridusminister A. Jaakson.

Kutseoskuse Osakonna direktor V. Päts.

— —

Haridusministeeriumi 1939. a. 10. oktoobri ringkiri nr. 12 maa- ja linnakoolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurvalitsustele, koolide inspektoritele ja õppeasutiste juhatajaile Haridusministeeriumi mõnede ringkirjade kehtivuse kaotamise asjas.

Haridusministeerium teatab eksiarmuste vältimiseks, et kehtivuse on kaotanud Haridusministeeriumi järgmised ringkirjad ja korraldused:

1. Haridusministeeriumi 1932. a. 21. septembri ringkiri nr. 31783 järelkatsete õiendamise asjas (HMT 6 — 1932).

2. Keskkooli õppenõukogu koosoleku kokukord (HMT 7 — 1933).

3. Haridusministeeriumi Kooliosakonna 1933. a. 23. juuni ringkiri nr. 3621 õppetöö korraldamise asjas maal-asuvate algkoolide esimeses klassis (HMT 9 — 1933).

4. Haridusministeeriumi Kooliosakonna 1933. a. 2. oktoobri ringkiri nr. 31398 õppejõudude registreerimise asjas (HMT 12 — 1933).

5. Haridusministeeriumi Kooliosakonna 1937. a. 6. aprilli ringkiri nr. 321 keskkooli lõpetajate eksamite asjas (HMT 9 — 1937).

6. Üheaastase õppeajaga kodumajanduskoolide lõpetamise korraldus (HMT 25 — 1937).

Haridusminister A. Jaakson.

Kooliosakonna direktor V. Alttoa.

Kutseoskuse Osakonna abidirektor J. Kiivet.

— —

Õpperaamatute tarvitamise kord.

Õpperaamatute tarvitamise asjas Haridusministeerium paneb Õpperaamatute Komitee ettepanekul ja Haridusministri kinnitusel maksma järgmise korra:

1. Suuremaid kui 3 trükipoognalisi õpikuid on lubatud koolides tarvitada ainult köidetult. Erandina võib brošeeritult tarvitada raamatuid, mis on ilmunud enne käesoleva korra avaldamist.

2. Käesolev kord ei kehti lektüüri ja abiraamatute suhtes.

Tallinnas, 13. oktoobril 1939. Nr. 3933.

Kooliosakonna direktor V. Alttoa.

Kutseoskuse Osakonna direktor V. Päts.

— —

Täiendus Haridusministeeriumi poolt algkoolidele tarvitamiseks lubatud õperaamatute nimestikule.

Haridusministeeriumi poolt algkoolidele tarvitamiseks lubatud õperaamatute nimestik (HMT 15 ja 20—1938) täiendatakse järgmiste raamatutega.

I klass.

Emakeel.

a) Eesti keel.

	Tarvitamisluba lõpeb.
1. Kallak, J. — Murdmaa, E. — Nurmik, M. — Oro, J. — Parijõgi, J. — Puusepp, P. Elav Sõna I. Aabits ja I õppeaasta lugemik.	1. aug. 1941
2. Kampmaa, M. Uus aabits. Lugemik algkooli I õppeaastale.	1. aug. 1941
3. Käis, Joh. Esimesed vaod. Emakeele lugemik ja tööraamat, I õppeaasta. Jõulust — kevadeni, 4. trükk. K. k.-ü. „Töökool“, 1939.	28. jaan. 1944
4. Käis, Joh. Esimesed vaod. I õppeaasta lisad: nr. I „Laste suvised lõbud“, nr. II. „Sügis tuleb“ ja nr. VI „Kui kevad on tulnud“.	1. aug. 1941
5. Tamman, V. Huvitaja I. Aabits ja alglugemik I õppeaastale.	1. aug. 1941

b) Vene keel.

6. Пшеничникова, Ф. Букварь. Vene Õpetajate Kesklüüdi kirjastus. 1938.	3. okt. 1943
7. Пшеничников, Пав. Первый путь. Первые после азбуки письменные упражнения. А. Г. Григорьеві pär. tr. Narva, 1938.	13. okt. 1943

Usuõpetus.

8. Каринский, В. Первая книга по вероучению. I и 2 кл. начальной школы, 1938.	21. okt. 1943

Matemaatika.

9. Baeckmann, D. Rechenbuch, Heft I (Erstes Schuljahr). Saksa Vähemusrahvuse Kultuurval. kirjastus, 1938.	2. dets. 1943
10. Käis, Joh. Õpilase arvutusvihk, 1. õppeaasta. Sügist—jõuluni. I. B vihk, 4. trükk. K. k.-ü. „Töökool“, 1938.	1. aug. 1940

Laulmine.

11. Tamman, V. ja Aavik, J. Väike leelo I. Algkooli I klassi lauluvara, II tr. Loodus, 1939.	26. sept. 1944

II klass.

Eesti keel.

Tarvitamisluba
lõpeb.

12. **Kampmaa, M.** Eesti lugemik II. Algkooli II õppeaasta. 1. aug. 1941
13. **Käis, Joh.** Esimesed vaod. Emakeele lugemik ja tööraamat. II õppeaasta. Sügisest jõuluni, 4. trükk. K. k.-ü. „Töökool“, 1939. 3. juunil 1944
14. **Käis, Joh.** Esimesed vaod. II õppeaasta lisad: nr. I „Suvi — õnnis lastemaa“, nr. II „Juba on sügist tunda“ ja nr. VI „Kaunil kevadisel ajal“. 1. aug. 1941
15. **Murdmaa, E. — Kallak, J. — Nurmik, M. — Oro, J. — Parijõgi, J. — Puusepp, P.** Elav sõna II. Algkooli II õppeaasta lugemik. 1. aug. 1941
16. **Tamman, V.** Huvitaja II. Lugemik II õppeaastale. 1. aug. 1941

Eesti keel riigikeelena.

17. **Anisimov, A. — Mikkel, E. — Nurmik, M.** Eesti keel vene õppekeelega algkoolidele I. Teine trükk. Vene Õpet. Keskliit, 1939. 10. okt. 1944

Usuõpetus.

18. **Каринский, В.** Первая книга по вероучению. 1 и 2 кл. начальной школы, 1938. 21. okt. 1943

Matemaatika.

19. **Dreyer, C.** Rechenbuch, Heft II (2. Schuljahr). Saksa Vähemusrahvuse Kultuurvalitsuse kirjastus, 1939. 2. sept. 1944

Laulmine.

20. **Tamman, V. ja Aavik, J.** Väike leelo II. Algkooli II kl. lauluvara, III tr. Loodus, 1939. 26. sept. 1944

III klass.

Eesti keel.

21. **Kampmaa, M.** Eesti lugemik III. Algkooli III õppeaasta. 1. aug. 1941
22. **Parijõgi, J. — Kallak, J. — Murdmaa, E. — Nurmik, M. — Oro, J. — Puusepp, P.** Elav sõna III. Algkooli 3. õppeaasta lugemik. 1. aug. 1941
23. **Reiman, R.** Esimesed vaod. Emakeele tööraamat III õppeaastale. 1. aug. 1941
24. **Tamman, V.** Huvitaja III. Lugemik III õppeaastale. 1. aug. 1941

Usuõpetus. Tarvitamisluba
löpeb.

25. **Päts, N. ja Randvere, J.** Elu sõna II. Usuõpetuse õpik ap.-õigesulistele lastele. Algkooli III ja IV klassile. Loodus, 1939. 2. sept. 1944

Matemaatika.

26. **Budkovsky, A. — Käis, Joh.** Õpilase matemaatika töövihik, 3. õppeaasta. 1. vihk: sügisest—jouluni, 3. trükk. 1. aug. 1940
27. **Käis, Joh. — Budkovsky, A.** Matemaatika-töövihk, 3. õppeaasta, 2. vihk. 3. trükk. K. k.-ü. „Töökool“, 1939. 1. veebr. 1944
28. **J. Kuulberg — E. Kuulberg — E. Martinson.** Elavad arvud. Matemaatika õpperaamat algkoolidele, III õppeaasta, 4. par. trükk. Loodus, 1938. 3. okt. 1943

IV klass.

Eesti keel.

29. **Jänes, H. — Parlo, O. — Reinet, J.** Emakeele õpik algkoolidele, IV õppeaasta. Kultuurkoondis, 1939. 6. okt. 1944
30. **Kampmaa, M.** Eesti lugemik IV. Algkooli IV õppeaasta. 1. aug. 1941
31. **Nurmik, M. — Kallak, J. — Murdmaa, E. — Oro, J. — Parijõgi, J. — Puusepp, P.** Elav sõna IV. Algkooli 4. õppeaasta lugemik. 1. aug. 1941
32. **Reiman, R.** Esimesed vaod. Emakeele tööraamat IV õppeaastale. 1. aug. 1941
33. **Tamman, V.** Huvitaja IV. Lugemik IV õppeaastale 1. aug. 1941

Usuõpetus.

34. **Päts, N. ja Randvere, J.** Elusõna II. Usuõpetuse õpik ap.-õigesulistele lastele. Algkooli III ja IV klassile, Loodus, 1939. 2. sept. 1944

Ajalugu.

35. **Adamson, J.** Jutustusi kodumaa ajaloost algkooli IV klassile. X trükk. Loodus 1939. 10. sept. 1943

Matemaatika.

36. **Käis, Joh. — Budkovsky, A.** Matemaatika-töövihk, 4. õppeaasta, 2. vihk. 3. trükk. K. k.-ü. „Töökool“, 1939. 1. veebr. 1944

Maateadus.

37. **Sütt, S. — Koppel, D.** Maateaduse õpperaamat. Algkooli IV õppeaasta, 14. tr. Loodus, 1939. 26. sept. 1944

V klass.

Eesti keel.

Tarvitamisluba
lõpeb.

38. **Jänes, Henno — Parlo, Olev.** Eesti keeleõpik algkoolidele. V õppeaasta, 2. trükk. Noor-Eesti, 1939 27. sept. 1942
39. **Mihkla, K. — Muuk, E.** Emakeele-õpik algkoolidele, V õppeaasta, 3. trükk. Eesti Kirjanduse Selts, 1939. 27. sept. 1942
40. **Rommel, N.** Kirjavahemärkide õpik ja harjutustik. Töövihik algkooli vanematele klassidele ja keskkoolile. K. k.-ü. „Töökool“, 1939. 2. sept. 1944

Usuõpetus.

41. **Raud, M. — Grünberg, A.** Usuõpetuse lugemik. Algkooli V ja VI klassile ning progümnaasiumi I ja II klassile. 6. okt. 1944

Ajalugu.

42. **Adamson, J.** Eesti ajalugu ühenduses üldajalooga algkooli V klassile. X trükk. Loodus, 1939. 10. sept. 1943

Loodusõpetus.

43. **Lang—Paris—Peet—Reial.** Väike looduse sõber. Õpperaamat algkooli V klassile. Kirjastus „Kool“, 1938. 23. nov. 1943
44. **Port, J. — Riikoja, H. — Kogerman, P. — Kepp, A. — Kilkson, E.** Looduseõpetus. V õppeaasta, 3. tr. Loodus, 1939. 6. okt. 1944

Maateadus.

45. **Sütt, S. — Koppel, D.** Maateaduse õpperaamat. Algkooli V õppeaasta, 12 tr. Loodus, 1939. 26. sept. 1944

Laulmine.

46. **Marvet, V.** Kooli mandoliinorkester I—VIII. Õ/K. „Koolivara“ kirjastus, 1936—1938. 21. okt. 1943

VI klass.

Eesti keel.

47. **Jänes, Henno — Parlo, Olev.** Eesti keeleõpik algkoolidele. VI õppeaasta, 2. tr. Noor-Eesti, 1939. 2. okt. 1942
48. **Rommel, N.** Kirjavahemärkide õpik ja harjutustik. Töövihik algkooli vanematele klassidele ja keskkoolile. K. k.-ü. „Töökool“, 1939. 2. sept. 1944

Usuõpetus. Tarvitamisluba
löpeb.

49. **Raud, M. — Grünberg, A.** Usuõpetuse lugemik. Algkooli V ja VI ning progümnaasiumi I ja II klassile.

6. okt. 1944

Ajalugu.

50. **Adamson, J.** Eesti ajalugu ühenduses üldajalooga. Kodanikuõpetus. Algkooli VI õppeaasta. X trükk. Loodus, 1939.

17. sept. 1943

51. **Parijõgi, J. — Algma, T.** Möödunud ajad jutustavad III. Ajaloo tööraamat algkooli VI klassile, 3. trükk. Kirjastus „Kool“, 1938.

26. okt. 1943

Loodusõpetus.

52. **Lang—Paris—Peet—Reial.** Väike looduse sõber, Õpperaamat algkooli VI klassile. Kirjastus „Kool“, 1938.

13. okt. 1943

53. **Port, J. — Riikoja, H. — Kogerman, P. — Kepp, A. — Kilkson, E.** Looduseõpetus, VI õppeaasta, 2. tr. Loodus, 1939.

26. sept. 1944

54. **Sütt, S. — Koppel, D.** Maateaduse õpperaamat. Algkooli VI õppeaasta, 14. tr. Loodus, 1939.

26. sept. 1944

Laulmine.

55. **Marvet, V.** Kooli mandoliinorkester I—VIII. Õ/K. „Koolivara“ kirjastus, 1936—1938.

21. okt. 1943

56. **Päts, Riho.** Laulmisõpetuse töövihik. 6. õppeaasta. 3. tr. Kooli-Kooperatiiv, 1939.

6. okt. 1944

11. oktoobril 1939. Nr. 3920.

Kooliosakonna direktor V. Alttoa.

Algkooliasjade abijuhataja J. Pöldre.

Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna, Kooliosakonna ja Kutseoskuse Osakonna 1939. a. 12. oktoobri ringkiri nr. 629 maa- ning linnakoolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurivalitsustele, koolide inspektoreile, noortekomiteedele, koolide juhatajaile ja avalike raamatukogude juhatajaile II Raamatu-nädala asjas.

Möödunud (1938. a.) Raamatu-nädalal avaldatud seisukohtade kohaselt, pidada sääraseid nädalaid iga aasta, korraldatakse II Raamatu-nädal (lühendatud II RN) käesoleval aastal 25. novembrist kuni 4. detsembrini.

II RN ülesandeks on:

- a) Jätkata Raamatu-aasta (1935/36) ja I RN (1938) traditsioonide, loo-
sungite ja ülesannete teostamist.
- b) Käesoleval aastal tõsta eriti esile raamatukogude (avalike, koolide ja
eraraamatukogude) täiendamise, koduste raamatukogude asutamise
ja ilukirjanduse kõrval senisest rohkemal määral ka populaartea-
dusliku ning rakendusliku kirjanduse levitamise küsimused.
- c) Rõhutada meie kui väikerahva kultuurilise ja vaimse tugevuse ning
ühtehoidmise tähtsust.

II RN teostamiseks on Sihtasutis „Eesti Raamatufondi“ juurde (Tal-
linn, Haridusministeerium, telefon 454-29) loodud seltskondlike keskorgani-
satsioonide ja asutiste esindajaist koosnev II RN Peakomitee, kelle algatusel
ja juhatusel selleks organiseeritakse üksmeelsele koostööle seltskondlikud orga-
nisatsioonid ja asutised, koolid, avalikud raamatukogud ja omavalitsused.

II RN patrooniks on Haridusminister.

Kuna II RN kõrgemaks sihiks on seatud Eesti riigi ja rahva parema
tuleviku kindlustamine kultuuri kaudu, kujuneb nädal ulatuslikuks riikliku
tähtsusega rahvuskultuuriliseks ettevõtteks. Seepärast Haridusministeeriumi
Noorsoo ja Vabahariduse Osakond, Kooliosakond ja Kutseoskuse Osakond
paluvad kohalikke koolivalitsusi, koolide inspektoreid, noortekomiteesid
ning koolide ja avalike raamatukogude juhatajaid selle heaks kordaminekuks
võimaluste piires kõigiti kaasa aidata, arvestades nii II RN Peakomitee
kui ka kohalike (maakonna, linna, valla, kooliringkonna) komiteede juhenditega
ning algatustega ja kasutades Raamatu-aasta ja I RN kogemusi.

See kaasaaitamine võiks seisneda eriti järgmises:

1. Maa- ja linnakoolivalitsused koos koolide inspektoritega:

- a) Jätkata ning süvendada seniseid ja algatada uusi samme avalike
raamatukogude kättesaadavuse ja nende üldise seisundi tõstmise,
eriti aga nende majandusliku külje ja ruumide olukorra paranda-
mise aladelt.
- b) Kutsuda üles kohalikke omavalitsusi avalikele ja koolide raama-
tukogudele erakordsete toetuste määramisele, uute vajalike ra-
matukogude asutamisele, aktusteks ja kokkutulekuiks ruumide
andmisele, raadio-ühiskuulamise korraldamisele ja muul viisil
II RN heaks kordaminekuks kaasaaitamisele.
- c) Püüda organiseerida raamatute annetamise aktsiooni kodu- või
sünnikoha koolidele ja raamatukogudele ning luua koolivalitsuse
juurde vastav korraldus, kes võtaks enda peale annetuste vastu-
võtmise ja koolidele ning raamatukogudele kättetoimetamise, ja
seda mitte ainult II RN puhuks, vaid alatiseks.
- d) Kutsuda üles ja rakendada II RN teostamisele kohalikke selts-
kondlikke organisatsioone ja asutisi ning omavalitsusi II RN
Peakomitee ja Juhatuse poolt antavate juhiste kohaselt.

2. **Avalike raamatukogude juhatajad koos raamatukogude nõukogudega (toimkondadega):**

- a) Valmistada arvulisi ülevaateid raamatukogu seisundist, võrrelda neid nii üleriigiliste keskmistega kui ka teiste kogude andmetega ja kasutada neid andmeid ning võrdlusi raamatupropagandaks.
- b) Püüda korraldada oma ringkonnas vähemalt üks üritus (näitus, raamatukogu tutvustamise õhtu, aktus või muud olude ja võimaluste kohaselt).
- c) Organiseerida või elustada raamatute annetamise aktsiooni kogule.
- d) Seada oma raamatukogu heasse korda.

3. **Noortekomiteed** võiksid võtta arutamise alla Raamatu-nädalale noorsoo-organisatsioonide poolt kaasaaitamise ja koostada selleks vastavad kavad.

4. **Koolides** võiksid tulla teostamisele järgmised üritused ja moodused, niivõrd kui tegelikud olud seda võimaldavad:

- a) Selgitustöö raamatu tähtsusest selleks korraldatud aktusel ja ka emakeele- ja klassijuhataja-tundidel ning hommikustel koosviibimistel. Vastavalt teemadel kirjandite andmine. Eriti tuleks õpilastele selgitada koduste raamatukogude asutamise tähtsust; sellised raamatukogud peaksid peamiselt sisaldama meie klassikuid ja ka üldtähtsusega õpetlikke ning populaartheaduslikke raamatuid. Kodustesse raamatukogudesse hangitavate raamatute valikul võiksid õpetajad tõhusalt abiks olla, soovitades õpilaste kaudu igatüki oma erialalt raamatuid, mida esmajärjekorras tuleks muretseda.
- b) Raamatu- ja ajakirjade-näituste korraldamine koolides; suuremais keskustes raamatunäituste külastamine. Raamatu-aasta filmi demonstreerimine koolidele.
- c) Koolides asuvate kirjandusringide üritused (kirjanditevõistlused, kirjanduslikud õhtud, vastavasisuline seinaleht jne.).
- d) Õpikäikude korraldamine trükikodadesse ja raamatukogudesse. Seoses sellega ülevaate andmine raamatute saamisloost.
- e) Raadiokuulamiste organiseerimine koolides Raamatu-nädala saadete kuulamiseks.
- f) Kus see võimalikuks osutub, on soovitav kutsuda kirjanikke või muid avalikke tegelasi osa võtma koolides korraldatavaist aktustest ja neil aktustel esinema kõnede või ettekannetega.
- g) Raamatute annetamise aktsiooni organiseerimine või elustamine.
- h) Raamatu-nädalaga ühenduses ning kasutades sellest tekkinud elevust tuleks õpetajail järjest tõsisemalt käsile võtta õpilaste vaba lektüüri juhtimine, seega et iga õpetaja oma eriaine alalt koostab soovitatavate raamatute nimestikud iga klassi või vanusejärgu kohta ja jälgib nende raamatute lugemist õpilaste poolt.

5. **Üldiselt** oleks soovitav, et neis kohtades, kus Raamatu-nädala teostamiseks laialdasemat seltskondlikku algatust ei peaks leiduma, seal koolide, noorsoo organisatsioonide ja avalike raamatukogude tegelased selle algatuse võimaluse korral võtaksid oma ülesandeks.

II.

II RN tööaruanded.

II RN lõppemisel palub Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakond maa- ja linnakoolivalitsusi koostada lühikese ülevaatliku aruande II RN kordamineku kohta maakonnas resp. linnas, esitades selles põhistatud soove ja ettepanekuid RN korraldamiseks tulevikus, ja saata need aruanded Noorsoo ja Vabahariduse Osakonnale 15. jaanuariks 1940. a.

Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna direktor J. Vellerind.

Kooliosakonna direktor V. Alttoa.

Kutseoskuse Osakonna abidirektor Joh. Kiivet.

MITTEAMETLIK OSA.

Arvulisi andmeid avalike raamatukogude seisundist ja tegevusest 1937/38., 1938/39. ja 1939/40. a.

Võrdluste toimetamiseks, raamatupropagandamaterjaliks ja vastavate kavade ning ettepanekute koostamiseks avalike raamatukogude alal avaldab Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakond tähtsamaid andmeid avalike raamatukogude seisundist ja tegevusest 1937/38., 1938/39. ja 1939/40. a., osalt Haridusministeeriumi, osalt aga Riigi Statistika Keskbüroo (A. Tuisk. Avalikud raamatukogud 1937/38. a. „Eesti Statistika“ 212(7)—213(8) 1939.) andmestikest.

I. Avalike raamatukogude võrgu keskmine tihedus maakoolivalitsuskondades 1938/39. a.

Haridusministeeriumi andmeil.

Maakond	Kogude ja nende osakondade arv	Pindala km ²	I laenutamiskohale langev pindala km ²	Elanike arv	I laenutamiskohale langeb elanikke
Harjumaa	138	5.596	40	87.114	631
Järvamaa	74	2.966	40	57.461	777
Läänemaa	75	4.763	63	65.106	868
Petserimaa	25	1.889	75	70.709	2.828
Pärnumaa	79	5.190	65	67.979	860
Saaremaa	46	2.948	64	53.622	1.165
Tartumaa	111	6.970	62	118.085	1.063
Valgamaa	26	1.491	57	29.198	1.123
Viljandimaa	59	4.038	68	65.645	1.113
Virumaa	162	7.340	45	109.156	673
Võrumaa	78	4.037	51	80.498	1.032
Keskmine:	873	47.228	54*	804.573	920

Märge: Omavalitsuste reformi tagajärjel on neis andmeis paiguti toimunud vähemaid muudatusi, kuid need ei muuda üldpilti.

*) Keskmine raamatute laenutamiskoha raadius 4,2 km.

2. Raamatute arv kogudes 1937/38. a.

Riigi Statistika Keskbüroo andmeil.

	Kogude arv 31. III 38 ¹⁾	Raamatute arv 31. III 38	Raamatuid keskmiselt 31. III 38	
			ühe kogu kohta	100 elaniku kohta ²⁾
Linnad	41	267.104	6.515	82
Tallinn	6	91.998 ³⁾	15.333	67
Haapsalu	2	3.898	1.949	84
Kuressaare	2	11.418	5.709	255
Narva	4	27.032	6.758	107
Nõmme	1	6.906	6.906	46
Otepää	1	1.087	1.087	54
Paide	2	4.692	2.346	143
Paldiski	1	2.088	2.088	245
Petseri	2	6.505	3.253	152
Pärnu	6	23.929	3.988	118
Põltsamaa	1	1.113 ⁴⁾	1.113	43
Rakvere	2	7.217	3.609	72
Tapa	1	1.975	1.975	53
Tartu	3	57.201	19.067	97
Tõrva	1	813	813	32
Türi	1	2.694	2.694	93
Valga	2	5.529	2.765	51
Viljandi	1	5.846	5.846	50
Võru	2	5.163	2.582	97
Maad	689	594.234	862	75
Viru	76	72.317	952	65
Järva	69 ⁵⁾	54.479 ⁶⁾	790	111
Harju	103	82.414	800	92
Lääne	50	41.188	924	59
Saare	40 ⁷⁾	31.913	798	62
Pärnu	76	69.305	912	93
Viljandi	58	52.704	909	87
Tartu	105	90.388	861	75
Valga	25	18.562	742	72
Võru	63	55.686	884	72
Petseri	24	25.278	1.053	42
Üldse	730	861.338	1.180	77

1) Harukogud ja osakonnad iseseisvate aruannetega on arvestatud eraldi kogudena.

2) Elanike arv 1. III 1934 rahvaloendusel.

3) Peale selle käsikogus 6782 r., M. Martna kogus 3.990 r., arhiivraamatukogus 10831 r. ja arhiivis 5.638 r. Kokku 119.239 köidet, 100 el. kohta 87 r.

4) 1. IV 37 eraldi linna av. rmkogust Põltsamaa Haridusseltsile kuuluvad raamatud (1414 köidet).

5) Järvamaa av. rmk. võrgus üldse 71 kogu.

6) Peale selle Retla Rahvaraamatukogu Seltsi rmk. arhiivis 631 r.

7) Saaremaa av. rmk. võrgus üldse 43 kogu.

3. Lugejate ja loeutud raamatute arv 1937/38. a. Riigi Statistika Keskbüroo andmeid.

	Lug.arvu teat. kogud	Lugejaid üldse	Lug. keskmiselt 1 kogu kohta	Lugejate % rahvastikust vastikust lug. kohta	Raamatukogudes keskm. 1 lug. kohta	L o e u t u d k i r j a n d u s t			Laste-			
						Kogude arv	Neis loeutud raam.	Loeutud 100 elaniku kohta		L o e u t u d %		
										Ilu-	Teaduslikku	Laste-
Linnad												
Tallinn	40	56 196	1 405	17,2	5	1 220 415	373,6	73,7	22,6	3,7		
Haapsalu	6	37,097	6,183	26,9	3	761,582	552,7	69,9	26,9	3,9		
Kuressaare	2	327	164	7,0	12	10,165	218,6	90,1	9,9	—		
Narva	2	534	267	11,9	21	9,170	204,8	87,5	12,1	0,4		
Nõmme	4	1,247	312	5,0	22	53,009	210,8	99,2	10,9	9,9		
Otepää	1	1,051	1,051	7,0	7	18,819	124,6	87,8	4,7	7,5		
Paide	1	175	175	8,7	1	1,394	69,2	87,4	11,8	0,8		
Paldiski	2	183	92	5,6	26	4,458	135,7	87,6	11,8	0,6		
Petseri	1	158	158	18,6	13	3,487	409,8	83,1	11,3	5,6		
Pärnu	2	672	336	15,7	10	22,430	524,8	88,6	8,9	2,5		
Põltsamaa	5	3,531	706	17,4	6	72,355	355,8	82,7	15,9	1,4		
Rakvere	1	178	178	6,8	6	6,780	258,0	93,1	5,6	1,3		
Tapa	2	756	378	7,5	10	27,169	271,0	86,1	13,0	0,9		
Tartu	1	143	143	3,8	1	3,788	101,0	88,8	11,2	—		
Tõrva	3	7,976	2,659	13,5	7	160,963	273,4	74,2	23,6	2,2		
Türi	1	89	89	3,4	9	1,394	53,6	85,7	13,3	1,5		
Valga	1	410	410	14,1	7	5,678	195,6	78,7	19,0	2,3		
Vihjandi	2	695	348	6,4	8	27,640	254,9	78,2	18,9	2,9		
Võru	1	572	572	4,9	10	21,813	185,0	78,2	16,6	5,2		
Maad												
Viru	2	402	201	7,5	13	8,371	157,0	73,4	15,5	1,1		
Järva	683	58,501	86	7,4	10	691,843	87,5	86,5	11,6	1,9		
Harju	76	7,972	105	7,2	9	145,379	130,8	87,3	11,7	1,0		
Lääne	68	3,545	52	7,2	15	45,701	93,2	88,1	9,5	2,4		
Saare	103	9,479	92	10,6	10	104,880	117,3	85,5	12,4	2,1		
Pärnu	48	5,004	104	7,1	8	41,530	59,0	88,4	10,2	1,4		
Viljandi	40	3,213	80	6,3	10	30,140	58,7	87,1	11,0	1,9		
Tartu	73	4,926	67	6,6	14	65,770	88,0	88,0	10,9	1,1		
Valga	58	3,695	64	6,1	14	43,619	72,0	88,0	10,0	1,6		
Võru	105	8,879	85	7,4	10	99,219	82,4	88,7	10,7	0,6		
Petseri	25	2,038	82	7,9	9	25,277	97,8	88,1	9,2	2,7		
	63	5,690	90	7,3	10	63,5902	76,9	78,2	18,8	3,0		
	24	4,060	169	6,7	6	30,526	50,5	81,9	8,8	9,3		
Üldse	723	114,697	159	10,3	7	1 912,258	171,1	78,4	18,6	3,9		

4. Avalike raamatukogude 1938/39. ja 1939/40. a. omavalitsuste toetussummade võrdlus.

Haridusministeeriumi andmeil.

Nr-d	Koolivalitsuskonnad	1938/39. a. kr.	1939/40. a. kr.	Toetussummad suurenenud 1939/40. a. võrreldes 1938/39. a.		Omavalitsuse toetussumma 1939/40. a. 1 elaniku kohta sentides
				kr.	%	
	Linnad.					
1	Tallinn	82.802.—	85.356.—	+2.554.—	3,0	59
2	Tartu	26.384.—	27.710.—	+1.326.—	5,0	45
3	Narva	3.542.—	3.948.—	+406.—	11,4	16
4	Pärnu	8.075.—	8.213.—	+138.—	1,7	37
5	Nõmme	2.930.—	3.700.—	+770.—	26,2	16
6	Viljandi	1.700.—	1.760.—	+60.—	3,5	13
7	Valga	3.724.—	3.823.—	+99.—	2,6	36
8	Rakvere	3.192.—	3.379.—	+187.—	5,8	31
9	Haapsalu	490.—	490.—	—	—	10
	Kokku	132.839.—	138.379.—	+5.540.—	4,1	44
	Maakonnad.					
10	Tartumaa	6.619,69	9.459,92	+2.840,23	42,9	8
11	Virumaa	7.688.—	10.196,81	+2.508,81	32,6	9
12	Harjumaa	6.393.—	9.294,50	+2.901,50	45,3	10
13	Võrumaa	5.298.—	6.667.—	+1.369.—	25,8	8
14	Pärnumaa	4.326,32	5.336,10	+1.009,78	23,1	7
15	Läänemaa	3.324,60	3.542,50	+217,90	6,5	5
16	Petserimaa	4.714,50	5.563.—	+848,50	18,0	7
17	Viljandimaa	4.167,60	5.183,40	+1.015,80	24,3	7
18	Järvamaa	4.789.—	5.825,20	+1.036,20	21,6	10
19	Saaremaa	2.937,50	4.055,90	+1.118,40	37,3	7
20	Valgamaa	1.641.—	2.770,10	+1.129,10	68,7	9
	Kokku	51.899,21	67.894,43	+15.995,22	30,7	8
21	Vähemusrahv. Saksa Kultuurv.	720.—	720.—	—	—	19
	Kõik kokku	185.458,21	206.993,43	+21.535,22	11,6	17

5. Kulud ja tulud 1937/38. a.

Kulusid ja tulusid oli avalikel raamatukogudel 1937/38. a. 240,2 tuhat krooni.

1 elaniku kohta tuli av. raamatukogule kulu ca 22 s., linnas 48 s., maal 11 senti.

Av. raamatukogude tulud koosnesid samal aastal:

riigilt	12,3%
omavalitsustelt	66,4%
eraorganisatsioonelt	7,8%
muud	13,6%

Vastutav toimetaja Aleksander Kurvits.
Väljaandja: Haridusministeerium.

Riigi Trükikoja trükk
Tallinn, Niine t. 11